

ÅRSREGNSKAPET FOR REGNSKAPSÅRET 2021 - GENERELL INFORMASJON

Enheten

Organisasjonsnummer:	982 912 393
Organisasjonsform:	Stiftelse
Foretaksnavn:	STIFTELSEN FALSTADSENTERET
Forretningsadresse:	Falstadvegen 59 7624 EKNE

Regnskapsår

Årsregnskapets periode:	01.01.2021 - 31.12.2021
-------------------------	-------------------------

Konsern

Morselskap i konsern:	Ja
Konsernregnskap lagt ved:	Nei

Regnskapsregler

Regler for små foretak benyttet:	Ja
Benyttet ved utarbeidelsen av årsregnskapet til selskapet:	Regnskapslovens alminnelige regler

Årsregnskapet fastsatt av kompetent organ

Bekreftet av representant for selskapet:	Asle Vang
Dato for fastsettelse av årsregnskapet:	25.03.2022

Grunnlag for avgivelse

År 2021: Årsregnskapet er elektronisk innlevert
År 2020: Tall er hentet fra elektronisk innlevert årsregnskap fra 2021

Det er ikke krav til at årsregnskapet m.v. som sendes til Regnskapsregisteret er undertegnet. Kontrollen på at dette er utført ligger hos revisor/enhetens øverste organ. Sikkerheten ivaretas ved at innsender har rolle/rettighet for innsending av årsregnskapet via Altinn, og ved at det bekreftes at årsregnskapet er fastsatt av kompetent organ.

Brønnøysundregistrene, 13.08.2023

Resultatregnskap

Beløp i: NOK	Note	2021	2020
RESULTATREGNSKAP			
Inntekter			
Billettinntekter, salg, seminaravg - avg fritt		1 087 897	775 378
Offentlige tilskudd til drift		25 019 000	23 398 000
Andre tilskudd og inntekter, prosjektinntekter		3 745 704	6 262 527
Sum inntekter	1	29 852 600	30 435 905
Kostnader			
Varekostnad		353 733	205 155
Lønnskostnad	2	14 320 171	12 199 289
Avskrivning av driftsmidler og immaterielle eiendeler	3	723 054	590 158
Husleiekostnad		7 927 166	8 715 576
Annen driftskostnad		6 626 471	8 410 062
Sum kostnader		29 950 594	30 120 240
Driftsresultat		-97 994	315 666
Finansinntekter og finanskostnader			
Annen renteinntekt		18 739	33 178
Annen finansinntekt		907	
Sum finansinntekter		19 646	33 178
Annen rentekostnad		23 134	22 209
Annen finanskostnad		14 438	4 491
Sum finanskostnader		37 572	26 701
Netto finans		-17 926	6 477
Ordinært resultat før skattekostnad		-115 920	322 143
Ordinært resultat etter skattekostnad		-115 920	322 143
Årsresultat		-115 920	322 143
Årsresultat etter minoritetsinteresser		-115 920	322 143
Totalresultat		-115 920	322 143

Resultatregnskap

Beløp i: NOK	Note	2021	2020
Overføringer og disponeringer			
Avsatt til annen egenkapital			322 143
Overført fra annen egenkapital		-115 920	
Sum overføringer og disponeringer	4	-115 920	322 143

Balanse

Beløp i: NOK	Note	2021	2020
BALANSE - EIENDELER			
Anleggsmidler			
Immaterielle eiendeler			
Varige driftsmidler			
Tomter, bygninger o.a. fast eiendom			223 823
Driftsløsøre, inventar o.a. utstyr		1 839 019	2 260 198
Sum varige driftsmidler	3	1 839 019	2 484 021
Finansielle anleggsmidler			
Investering i datterselskap	5	100 000	100 000
Sum finansielle anleggsmidler		100 000	100 000
Sum anleggsmidler		1 939 019	2 584 021
Omløpsmidler			
Varer			
Sum varer		476 102	393 810
Fordringer			
Kundefordringer	6	208 209	1 117 143
Andre kortsiktige fordringer	6	5 729 105	8 225 186
Krav på innbetaling av selskapskapital	5	1 931 030	1 114 282
Sum fordringer		7 868 344	10 456 610
Bankinnskudd, kontanter og lignende			
Bankinnskudd, kontanter o.l.	7	2 119 762	3 526 487
Sum bankinnskudd, kontanter og lignende		2 119 762	3 526 487
Sum omløpsmidler		10 464 208	14 376 907
SUM EIENDELER		12 403 228	16 960 927

BALANSE - EGENKAPITAL OG GJELD

Balanse

Beløp i: NOK	Note	2021	2020
Egenkapital			
Innskutt egenkapital			
Grunnkapital	8	429 000	429 000
Sum innskutt egenkapital		429 000	429 000
Opptjent egenkapital			
Annen egenkapital		2 930 761	3 046 681
Sum opptjent egenkapital		2 930 761	3 046 681
Sum egenkapital	4	3 359 761	3 475 681
Sum langsiktig gjeld		0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		1 769 282	4 508 950
Skyldig offentlige avgifter		873 590	872 866
Annen kortsiktig gjeld	9	6 400 594	8 103 431
Sum kortsiktig gjeld		9 043 466	13 485 246
Sum gjeld		9 043 466	13 485 246
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		12 403 228	16 960 927

Brønnøysundregistrene

ÅRSREGNSKAP FOR REGNSKAPSÅRET 2021 - GENERELL INFORMASJON

Journalnummer: 2022 755352

Enheten

Organisasjonsnummer: 982 912 393
Organisasjonsform: Stiftelse
Foretaksnavn: STIFTELSEN FALSTADSENTERET
Forretningsadresse: Falstadvegen 59
7624 EKNE

Regnskapsår

Årsregnskapets periode: 01.01.2021 - 31.12.2021

Konsern

Morselskap i konsern: Ja
Konsernregnskap lagt ved: Nei

Regnskapsregler

Regler for små foretak benyttet: Ja
Benyttet ved utarbeidelsen av
årsregnskapet til selskapet: Regnskapslovens alminnelige regler

Årsregnskapet fastsatt av kompetent organ

Bekreftet av representant for selskapet: Asle Vang
Dato for fastsettelse av årsregnskapet: 25.03.2022

Grunnlag for avgivelse

År 2021: Årsregnskap er elektronisk innlevert.
År 2020: Tall er hentet fra elektronisk innlevert årsregnskap fra 2021.

Det er ikke krav til at årsregnskapet m.v. som sendes til Regnskapsregisteret er undertegnet. Kontrollen på at dette er utført ligger hos revisor/enhetens øverste organ. Sikkerheten ivaretas ved at innsender har rolle/rettighet for innsending av årsregnskapet via Altinn, og ved at det bekreftes at årsregnskapet er fastsatt av kompetent organ.

Brønnøysundregistrene, 01.08.2022

Organisasjonsnr: 982 912 393
STIFTELSEN FALSTADSENTERET

RESULTATREGNSKAP

Beløp i: NOK	Note	2021	2020
RESULTATREGNSKAP			
Inntekter			
Billettinntekter, salg, seminaravg - avg fritt		1 087 897	775 378
Offentlige tilskudd til drift		25 019 000	23 398 000
Andre tilskudd og inntekter, prosjektinntekter		3 745 704	6 262 527
Sum inntekter	1	29 852 600	30 435 905
Kostnader			
Varekostnad		353 733	205 155
Lønnskostnad	2	14 320 171	12 199 289
Avskrivning av driftsmidler og immaterielle eiendeler	3	723 054	590 158
Husleiekostnad		7 927 166	8 715 576
Annen driftskostnad		6 626 471	8 410 062
Sum kostnader		29 950 594	30 120 240
Driftsresultat		-97 994	315 666
Finansinntekter og finanskostnader			
Annen renteinntekt		18 739	33 178
Annen finansinntekt		907	
Sum finansinntekter		19 646	33 178
Annen rentekostnad		23 134	22 209
Annen finanskostnad		14 438	4 491
Sum finanskostnader		37 572	26 701
Netto finans		-17 926	6 477
Ordinært resultat før skattekostnad		-115 920	322 143
Ordinært resultat etter skattekostnad		-115 920	322 143
Årsresultat		-115 920	322 143
Årsresultat etter minoritetsinteresser		-115 920	322 143
Totalresultat		-115 920	322 143
Overføringer og disponeringer			

Avsatt til annen egenkapital			322 143
Overført fra annen egenkapital		-115 920	
Sum overføringer og disponeringer	4	-115 920	322 143

Organisasjonsnr: 982 912 393
STIFTELSEN FALSTADSENTERET

BALANSE

Beløp i: NOK Note 2021 2020

BALANSE - EIENDELER

Anleggsmidler

Immaterielle eiendeler

Varige driftsmidler

Tomter, bygninger o.a.
fast eiendom

223 823

Driftsløsøre, inventar o.
a. utstyr

1 839 019

2 260 198

Sum varige driftsmidler 3

1 839 019

2 484 021

Finansielle anleggsmidler

Investering i datterselskap 5

100 000

100 000

Sum finansielle
anleggsmidler

100 000

100 000

Sum anleggsmidler

1 939 019

2 584 021

Omløpsmidler

Varer

Sum varer

476 102

393 810

Fordringer

Kundefordringer 6

208 209

1 117 143

Andre kortsiktige

fordringer 6

5 729 105

8 225 186

Krav på innbetaling av
selskapskapital 5

1 931 030

1 114 282

Sum fordringer

7 868 344

10 456 610

Bankinnskudd, kontanter og lignende

Bankinnskudd, kontanter o.
l. 7

2 119 762

3 526 487

Sum bankinnskudd,
kontanter og lignende

2 119 762

3 526 487

Sum omløpsmidler

10 464 208

14 376 907

SUM EIENDELER

12 403 228

16 960 927

BALANSE - EGENKAPITAL OG GJELD

Egenkapital

Innskutt egenkapital

Grunnkapital 8

429 000

429 000

Sum innskutt egenkapital

429 000

429 000

Opptjent egenkapital			
Annen egenkapital		2 930 761	3 046 681
Sum opptjent egenkapital		2 930 761	3 046 681
Sum egenkapital	4	3 359 761	3 475 681
Sum langsiktig gjeld		0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		1 769 282	4 508 950
Skyldig offentlige avgifter		873 590	872 866
Annen kortsiktig gjeld	9	6 400 594	8 103 431
Sum kortsiktig gjeld		9 043 466	13 485 246
Sum gjeld		9 043 466	13 485 246
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		12 403 228	16 960 927

Organisasjonsnr: 982 912 393
STIFTELSEN FALSTADSENTERET

NOTEOPPLYSNINGER - SELSKAP - alle poster oppgitt i hele tall

Note

Antall aksjer og aksjeeiere

Note

2

Antall årsverk i regnskapsåret

Virksomheten har hatt følgende antall årsverk:
13.50

Omløpsmidler   Startdato   Sluttdato   Endring

Skattemessig fremf.undersk. Startdato   Sluttdato   Endring

Kortsiktig gjeld   Startdato   Sluttdato   Endring

Årsrapport 2021

Årsrapport Falstadsenteret 2021

Styrets årsberetning

1 Innledning

2021 ble igjen et annerledes, men godt år for Falstadsenteret. Selv om pandemien har påvirket driften i perioder, har senteret i store deler av året kunnet ta imot skoleklasser og museumsgjester. Spenningene knyttet til valget i USA, sosiale spenninger som følge av pandemien, økt fokus på menneskerettighetssituasjonen globalt, blant annet synliggjort rundt debatt om fotball-VM i fotball i Qatar og vinter-OL i Beijing, Talibans maktovertakelse i Afghanistan samt situasjonen i Ukraina har vist behovet for undervisning om demokrati, demokratisk medborgerskap og menneskerettigheter. Falstadsenteret opplever at elever, skoleledere og offentlige myndigheter i økende grad ser betydningen av de nasjonale freds- og menneskerettighetssentrene.

Vi vil spesielt fremheve følgende punkter fra 2021:

- 13,5 % besøksøkning i forhold til 2019, som var det siste normale driftsåret, og 60 % økning i forhold til 2020.
- 7800 elever og lærere besøkte Falstadsenteret fysisk i løpet av året. Dette er på nivå med besøkstallene i 2019. De aller fleste kommuner i Trøndelag fylke sender sine skoleelever til Ekne gjennom Den kulturelle skolesekken (DKS).
- Klasseturer med overnatting har blitt utviklet gjennom året, og skoleklasser fra hele landet har i løpet av 2021 deltatt i undervisning over flere dager.
- Antall universitetsstudenter er lavere enn i tidligere år, noe som i all hovedsak skyldes lange perioder med digital undervisning også i 2021.
- 7700 museumsgjester besøkte våre utstillinger og minnestedet Falstad. Det er en økning på over 70 % i forhold til 2020, og over en dobling i forhold til 2018.
- Kommandantboligen og utstillingen *Maktens ansikter* ble åpnet for allment publikum sommeren 2021. Utstillingen og det tilhørende undervisningstilbudet om makt og ansvar, utenforskap og radikalisering har vært et populært tilbud for videregående skoler siden huset åpnet for disse i oktober 2020.
- Det har vært stor aktivitet knyttet til en rekke prosjekter med internasjonale partnere. De mest omfattende er Kreativt Europa-prosjektet *Houses of Darkness* og Erasmus+-prosjektet *Democratic Heritage*, som Falstadsenteret leder.
- Falstadsenteret ble i januar 2021 godkjent som forskningsinstitusjon av Norges forskningsråd. Dette gir oss muligheten til å lede forskningssøknader nasjonalt og internasjonalt, og styrker vår posisjon som kunnskapsinstitusjon.
- Senteret har lagt vekt på å styrke samarbeidsrelasjoner med UH-sektoren, andre minnesteder og institusjoner både i Trøndelag og nasjonalt og internasjonalt.
- Styret vedtok høsten 2021 ny strategiplan for Falstadsenteret. Planen setter mål for utviklingen av Falstadsenteret i et tiårsperspektiv frem mot 2030.
- Årsregnskapet gjøres opp med et underskudd på 115 000 kr. Falstadsenteret har ikke mottatt kompensasjon for corona-relaterte kostnader eller tapte inntekter i løpet av driftsåret.

Årsrapport 2021

2 Formål

I Proposisjon til Stortinget fra Kunnskapsdepartementet (Prop. 1 S, 2021–22) var oppdraget formulert slik: «Freds- og menneskerettssentera skal arbeide med dokumentasjon av, forskning på og formidling av demokrati, fred og menneskerettar, fangehistorie og folkemord.»

Falstadsenteret ligger på Ekne i Levanger kommune. Formålet er beskrevet i Stiftelsen Falstadsenterets vedtekter: «Falstadsenteret som nasjonalt opplærings- og dokumentasjonscenter skal utvikle og formidle kunnskap om krigens fangehistorie og menneskerettighetene gjennom dokumentasjon, forskning og pedagogisk virksomhet.»

Dokumentasjon, forskning og formidling knyttet til krigsfangeleirene i Norge og til krigsfangers skjebne er en sentral del av virksomheten. Falstadsenteret skal utvikle en minnesteopedagogikk der undervisning i fangehistorie og menneskerettighetene står sentralt.

Stiftelsens formål er av alminnelig, ideell karakter. Stiftelsen skal ikke drive økonomisk næringsvirksomhet med sikte på overskudd, men gjennom sin drift sørge for grunnkapitalens vedlikehold, formidle kunnskap om krigens fangehistorie og menneskerettighetene gjennom dokumentasjon, forskning og pedagogisk virksomhet.

3 Styret

- Øystein Djupedal, styreleder (gjenvolgt 2020 for 2 år)
- Torunn Klemp, nestleder (gjenvolgt 2021 for 2 år)
- Ingvild H. Kjørholt, styremedlem (gjenvolgt 2021 for 2 år)
- Gerd Janne Kristoffersen, styremedlem (gjenvolgt 2020 for 2 år)
- Claudia Lenz, styremedlem (valgt 2021 for 2 år)
- Lars Kirkhusmo Pharo, styremedlem (valgt 2021 for 2 år)
- Stig Tore Laugen, styremedlem (valgt 2021 for 1 år)

Styret hadde i 2021 seks ordinære møter. Totalt ble det behandlet 44 saker. De viktigste sakene var knyttet til strategiutvikling for senteret, utviklingsprosjektene Falstad minnelandskap indre leir og Kommandantboligen. Styret har også hatt søkelys på drifts- og økonomikonsekvenser som følge av Covid-19.

4 Rådet

Rådsmøtet ble arrangert på Falstadsenteret og overført digitalt 3. september 2021. 18 rådsmedlemmer møtte. Møtet inneholdt i tillegg til sakslisten en presentasjon av den nyåpnede Kommandantboligen og utstillingen *Maktens ansikter*. Søren Hjorth, Nidaros bispedømme, er leder for rådet i perioden 2021–2024, mens Anita Ravlo Sand, ordfører i Levanger kommune, er nestleder.

5 Ansatte og arbeidsmiljø

Falstadsenteret hadde i 2021 17,3 årsverk fordelt på 24 personer, inkludert fem tilsatt i bistillinger som professor II / seniorforskere og ekstrahjelp. Totalt sykefravær ved senteret var 5,8 %. Kjønnbalansen ved Falstadsenteret er god.

Årsrapport 2021

6 Virksomheten i 2021

Falstadsenterets virksomhet omfatter hovedområdene undervisning, forskning og utvikling, og formidling, samlinger og bibliotek.

Besøkstall for perioden 2016–2021

Årsrapportoversikt	2016	2017	2018	2019	2020	2021	% 20–21
Undervisning	6621	6804	6638	7738	4256	7415	57 %
Lærere	80	535	560	701	202	460	44 %
Museumsbesøk	2997	3476	3597	4804	5608	7704	73 %
Arrangement	2447	1592	2122	2073	276	1252	22 %
Kurs/konferanse/andre	1562	1596	1286	2005	1674	2954	57 %
Totalt	13707	14003	14203	17321	12016	19785	61 %

Med tanke på at senteret var stengt deler av året, og at det ble gjennomført få arrangementer på grunn av Covid-restriksjoner, er det veldig gledelig å se en besøksvekst på 13,5 % i forhold til 2019, som var vårt beste besøksår frem til 2021. Sommersesongen på museet har solid vekst, og det er spesielt gledelig at elevtallene er tilbake på nivået de var før pandemien.

Falstadsenterets Venner

Falstadsenterets Venner er en viktig støttespiller for Falstadsenteret. Medlemmene har i 2021 bidratt med vedlikehold i Falstadsbogen og områdene rundt senteret, og bistått som verter i sommersesongen. Historiegruppa har også bidratt med historisk materiale og dokumentasjonsarbeid knyttet til nettstedet fanger.no. Guri Marjane Sivertsen ble i 2021 valgt til leder av venneforeningen.

6.1 Undervisning

Undervisning er en kjerneaktivitet ved Falstadsenteret, og i 2021 besøkte 7875 elever, studenter og lærere senteret som deltakere i organiserte tilbud. Selv om Falstadsenteret på grunn av pandemien hadde redusert undervisningskapasitet i deler av året, holdt besøkstallene seg på samme nivå som før korona, og undervisningsteamet har i samarbeid med skolene og DKS sentralt lyktes med å opprettholde smittefri, stedsbasert undervisning. Falstadsenteret har signert langsiktige DKS-avtaler med flere kommuner i løpet av 2022.

Undervisningen på Falstadsenteret har oppnådd en sterk posisjon med sin kombinasjon av dialogpedagogisk, sosialkonstruktivistisk metodikk og bruk av det historiske stedet som en alternativ læringsarena. Kombinasjonen av praksisrettet arbeid og teoretisk refleksjon gjennom deltakelse i forsknings- og utviklingsprosjekter er med å styrke den faglige utviklingen og kompetansen til staben. Falstadsenteret opptrer i økende grad som ressurscenter for andre læringsinstitusjoner når det kommer til undervisning i historie og samfunnfagsdidaktikk generelt, og undervisning i kontroversielle temaer spesielt.

Årsrapport 2021

Undervisningstall for perioden 2013 – 2021

Gruppe / Antall per år	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Konfirmanter	149	77	50	14	0	102	24	0	0
Folkehøgskole	462	436	238	286	304	264	490	100	255
Barneskole/barnehage			101		65	40	20	0	13
Ungdomsskole	3331	3246	3789	4365	4199	3942	4471	3214	4955
Videregående skole	1356	1477	1539	1375	1590	1943	2200	837	2113
UH-sektoren (studenter)*	237	368	597	581	646	547	533	105	79
Totalt	5535	5604	6314	6621	6804	6838	7738	4256	7415

* Studenter fra NTNU og Nord universitet har i liten grad hatt fysisk undervisning på campus i 2021, og det påvirket antallet studentgrupper på Falstad

Senteret har i 2021 tilbudt flere heldags undervisningsopplegg:

- *Fortellinger om flukt* for 9. og 10. trinn i grunnskolen, med utgangspunkt i studieutstillingen, og med stor vekt på individuelle historier, mikrohistorie, aktualiseringspotensial, historisk empati, visuelle og tekstlige kilder. Styrking av historiebevissthet og samtaler om historiebruk og medborgerskap står sentralt.
- *Maktens ansikter* for videregående skoler, med utgangspunkt i utstillingen i kommandantboligen. Her legges det vekt på temaet makt både i et historisk perspektiv, og sett i lys av hendelser i nåtid. Elevstyrte arbeidsgrupper, dilemmatrening, refleksiv dialog og kontroversielle temaer står sentralt.
- *Voksenopplæring for flyktninger*: Tredelt undervisningsopplegg knyttet til bruk av museer og minnesteder, identitet og kulturforståelse, menneskerettighets- og demokratiundervisning. Undervisningsopplegget er utviklet i samarbeid med Stiklestad Nasjonale Kultursenter og Enhet for voksenopplæring (EVO), Trondheim.
- *På nært hold – andre verdenskrig gjennom personlige historier fra Helgeland*. Et reisende undervisningsopplegg for skoleelever i Nordland. Se nærmere beskrivelse nedenfor.

Undervisningstemaet har startet arbeidet med ny studieutstilling for ungdomsskoleklasser; *Fortida framfor oss*, med et tilhørende undervisningsopplegg. Dette nye tilbudet vil dels dreie seg om fangehistorien på Falstad og stedets rolle som museum og minnested i dag, og dels om dagsaktuelle temaer som adresseres gjennom tematiske workshops om demokrati, menneskerettigheter, ytringsfrihet og medborgerskap.

På nært hold – andre verdenskrig gjennom personlige historier fra Helgeland: Reisende undervisning

I to uker høsten 2021 gjennomførte pedagogene ved Falstadsenteret et reisende undervisningsopplegg for noen utvalgte videregående skoler i Nordland. Undervisningsopplegget tok utgangspunkt i seks enkeltmenneskers historie fra det okkuperte Nordland under andre verdenskrig. Historien ble presentert gjennom tekst, fotografier, gjenstander, bilder og tegninger. Undervisningen gikk over tre skoletimer, og inviterte elevene til nysgjerrig, gruppe- og dialogbasert undersøkelse av fortida. Elevene undersøkte personhistorier knyttet til deres lokalmiljø, og til det nazistiske menneskesynet og leirsystemet lokalt og over hele Europa. For å skape en bred historisk nyanse møtte elevene personlige historier fra ofre, overgripere og hjelpere. Historien til personer knyttet til Majavass-tragedien, Blodveien/Korgen, Ildgruben-affæren og holocaust i Nordland vil stå sentralt i undervisninga.

Årsrapport 2021

Dembra

Undervisningsteamet ved Falstadsenteret har avsluttet sitt sjette samarbeidsår med Dembra (Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme) hvor to skoler i Midt-Norge har blitt rekruttert for skoleåret 2021–2022. Klassene deltar i selvvalgte undervisningsopplegg knyttet til Dembra i løpet av året. Vi har frem til nå gjennomført Dembra ved 15 skoler i Trøndelag og har hatt god tilbakemelding på arbeidet fra evalueringene. Falstadsenteret har det regionale ansvaret for Dembra-gjennomføringen i Midt-Norge og har involvert Institutt for lærerutdanning ved NTNU inn i samarbeidet som en faglig ressurs for skolenes kompetansehevingstilbud. Grunnet situasjonen i samfunnet ble det besluttet at Dembra-konferansen gjennomføres som to digitale seminar i samarbeid med NTNU, det første i september 2021 og det andre i mars 2022.

Lærerkurs om holocaustundervisning

I 2021 samarbeidet Falstadsenteret og HL-senteret om to lærerkurs om holocaustundervisning i Norge, hvor vi tok utgangspunkt i IHRA sine anbefalinger for holocaustundervisning. Kursene hadde en lokal tilnærming, der kurset på Falstadsenteret fokuserte på holocaust i Trøndelag, mens kurset på HL-senteret fokuserte på holocaust på Østlandet. Kursene involverte flere workshops og forelesninger, hvor deltakerne utforsket tverrfaglig holocaustundervisning. 24 lærere deltok ved Falstadsenteret og 19 lærere ved HL-senteret. Kursene ble strømmet direkte på de respektive institusjonenes hjemmeside og sosiale medier. Opptakene er fortsatt tilgjengelige som et nettbasert lærerkurs.

Historie og religionsundervisning – fagnettverk

Høsten 2021 gjennomførte undervisningsteamet et lærerseminar for over 60 deltakende lærere fra det regionale fagnettverket i historie og religion i samarbeid med Trøndelag fylkeskommune. Gjennom varierte workshops inviterte vi til didaktisk refleksjon og dialog mellom deltakerne.

Klasseturer med overnatting

Norske skoleelever har i flere tiår reist til fangeleirer på det europeiske kontinentet for å lære om holocaust og andre verdenskrig. Pandemien skapte allerede våren 2020 store utfordringer for skoler og etablerte aktører som planla slike klasseturer. Falstadsenteret har i 2021 jobbet strategisk for å bli et viktig sted i Norge for skoleklasser utenfor Trøndelagsregionen som skal på slike turer. I løpet av året har flere hundre elever fra Østlandet, Møre og Nord-Norge kommet til Falstadsenteret for undervisning over flere dager, med utflukter til Jødisk museum i Trondheim og Stiklestad nasjonale kultursenter. Som et autentisk minnested fra andre verdenskrig med flere ulike undervisningstilbud, oppleves Falstad som en naturlig arena for slike klasseturer i Norge.

Gjennom prosjektstøtte fra Innovasjon Norge og Levanger kommune og i regi av Falstadsenterets driftsselskap, har Falstad i løpet av året gjennomført markedsanalyser i Norge, Sverige, England og Nederland. Driftsselskapet har også utvidet overnattingskapasiteten og utviklet pedagogiske undervisningsopplegg spesielt rettet mot dette segmentet.

Klasseturer over flere dager vil være en strategisk prioritet i årene fremover, og Falstadsenteret har god dialog med etablerte aktører i dette markedet for samarbeid og videre utvikling.

Årsrapport 2021

6.2 Forskning og utvikling

Forskningsaktiviteten har i hovedsak vært konsentrert om arbeid med å ferdigstille det toårige prosjektet *Det medierte minnestedet* (MeMin) som retter søkelys på bruken av digitale formidlingsverktøy på historiske steder, samt utvikling av nye forskningsprosjekter, nettverk og strategiske planer for de kommende årene. MeMin-prosjektet, som mottok støtte fra Norsk kulturråd i 2019 og formelt avsluttes i løpet av 2022, beskrives nærmere i årsrapportens prosjektoversikt (se kapittel 6.3).

I januar 2021 fikk Falstadsenteret formell godkjenning som forskningsorganisasjon hos Norges forskningsråd (NFR). Den nye statusen har åpnet for at senterets forskere kan innta mer aktive roller i søknader om både norske og europeiske forskningsmidler. Dette har allerede resultert i nye samarbeid og konkrete prosjekter:

I løpet av 2021 har Falstadsenteret bidratt i søknader til to tverrfaglige forskningsprosjekter som har fått tilslag hos NFR (FRIPRO). Det ene er prosjektet *Words and violence. Literary intellectuals between democracy and dictatorship 1933–1952* (WORDS AND VIOLENCE), ledet av Kjetil Jakobsen ved Nord universitet. Her har Anette Homlong Storeide ansvar for et delprosjekt om norske folkebiblioteker. Det andre er prosjektet *Making Memories: Contemporary Aesthetic Articulations of Norway in the Second World War* ledet av Unni Langås ved Universitetet i Agder. Her leder Storeide en arbeidspakke om monumenter, museer og minnesteder. Prosjektene har oppstart i løpet av 2022 og går over fire år. I samme søknadsrunde bidro Falstadsenteret også til en tredje NFR-søknad, ledet av HL-senteret. Denne fikk avslag, men vil revideres og sendes inn på ny i 2022.

Videre har Falstadsenteret bidratt til en søknad om etablering av forskernettverket *Slow Memory: Transformative Practices for Times of Uneven and Accelerating Change*, som fikk tilslag hos det EU-finansierte COST Action-programmet sommeren 2021. Nettverket ledes av Jenny Wüstenberg ved Nottingham Trent University. Falstadsenteret v/Storeide vil ha den nasjonale nettverksledelsen og flere av senterets forskere er medlemmer i ulike arbeidsgrupper.

Både forskerteamet og undervisningsteamet har også vært aktive i en rekke utviklingsprosjekter i 2021, sammen med nasjonale og internasjonale partnere. Det store kultursamarbeidsprosjektet *Houses of Darkness*, som Falstadsenteret v/Ingvild Hagen Kjørholt leder med støtte fra Kreativt Europa, hadde oppstart med digitalt seminar i januar og tre dagers samling på Falstadsenteret i september. Prosjektet *Democratic Heritage – Memorials and heritage museums engaging migrants in developing resilient democracies*, som Falstadsenteret v/Sebastian Klein leder med støtte fra HK-dir/Erasmus+, hadde sin første samling på Falstad høsten 2021. For mer informasjon om disse og andre prosjekter, se prosjektoversikten (kapittel 6.3).

Publikasjoner og annen forskningsformidling

Forskergruppen i prosjektet *Det medierte minnestedet* har arbeidet med tre vitenskapelige artikler i 2021. Den første, skrevet av Insa Müller og Ingeborg Hjorth, ble publisert i *Norsk Museumstidsskrift* desember 2021. Den andre, skrevet av Anette H. Storeide, vil utgjøre et kapittel i antologien *Digital Engagement in Holocaust Museum and Memory Sites* (redigert av Diana Popescu) som utgis av forlaget Routledge våren 2022. Den siste, med Ingvild Hagen Kjørholt som hovedforfatter og resten av forskergruppen som medforfattere, vil inngå i en antologi som markerer avslutningen på Norsk Kulturråds satsning *Digital kultur, estetiske praksiser*, høsten 2022.

I forbindelse med tiårsmarkeringen for 22. juli 2011, har Ingeborg Hjorth bidratt med artikkel til temanummer av *Norsk sosiologisk tidsskrift*, samt innlegg og samtaler på flere konferanser, seminarer og publikumsarrangement. Deler av dette arbeidet er koblet til NFR-prosjektet «RIPPLES

Årsrapport 2021

22 July Law», ledet av Kristin Bergtora Sandvik ved PRIO/UiO. For mer informasjon se prosjektoversikten (kapittel 6.3).

Vinteren og våren 2021 jobbet Anette H. Storeide dessuten med en undersøkelse av historien til keramikkverkstedet i Falstad fangeleir. Forskningsresultatene blir publisert på tysk i den vitenskapelige antologien *Historische Produktionslogiken technischen Wissens*, redigert av Simon Grosse-Wilde og Torsten Meier. Denne utgis på Waxmann Verlag (Münster) våren 2022. Deretter vil forskningsresultatene også bli utgitt som en norskspråklig publikasjon.

Høsten 2021 ferdigstilte Ingrid Veiden Brakstad sakprosaboka *Etter folkemordet, 1945–*, delvis i kraft av sin nye stilling som forsker ved Falstadsenteret. Boka ble utgitt som del av Samlagets serie *Krisetid*, og har fått svært god omtale, bl.a. i Forskerforum, der anmelder Ida Jahr beskrev den som «forbilledlig formidling av andres og egen forskning».

For en fullstendig oversikt over publikasjoner og annen forskningsformidling 2021, se vedlegg 2.

Faglig samarbeid, nettverk og internasjonalisering

I 2021 har Falstadsenteret ivarettatt og utviklet faglige samarbeidsrelasjoner nasjonalt og internasjonalt både gjennom prosjektsamarbeid og deltakelse i ulike nettverk. Dette året har senteret hatt et særlig fokus på å styrke kontakten med europeiske nettverk, både gjennom å være fortsatt aktiv i organisasjonen IHRA (International Holocaust Remembrance Alliance), gjennom medlemskap i Trøndelags Europakontor, samt bidrag til etablering av COST Action forskernettverket *Slow Memory*.

Ved siden av prosjekt- og nettverkssamarbeid, har flere av senterets ansatte hatt rådgivende roller i pågående utviklingsprosjekter ved andre institusjoner. Ingeborg Hjorth har deltatt i arbeidsgruppe for utvikling av konsept for ny utstilling til besøkssenter Ørland, samt arbeidsgruppe for periodisk evaluering av studieprogrammet (BA/MA) i kunsthistorie ved NTNU. Hun har også deltatt i referansegrupper for bevaring av spor etter terroren 22. juli 2011 i Høyblokka, Regjeringskvartalet (oppdrag Kommunal- og moderniseringsdepartementet) og for prosjektet Minnetrappa ved Arkivet fred- og menneskerettighetscenter. Anette H. Storeide er invitert medlem av et rådgivende styre for prosjektet *Digital Holocaust Memory* ved Universitetet i Sussex. Og Sebastian Klein har bidratt i referansegruppe for Antirasistisk senters arbeid med motvirkning og monitorering av antisemittisme. Se prosjektoversikten (kapittel 6.3) for nærmere informasjon.

6.3 Prosjekt og prosjektutvikling

Falstadsenteret har over år blitt en aktiv deltaker i en rekke ulike prosjekter både nasjonalt og internasjonalt. Under følger en oversikt over prosjekter som senteret har arbeidet med i 2021, dels som prosjektleder, dels som prosjektpartner og dels som assosiert partner.

Forsknings- og utviklingsprosjekter med Falstadsenteret som prosjektleder:

Det medierte minnestedet (MeMin): Forskningsprosjekt i samarbeid med NTNU. Finansiert av Norsk Kulturråd. Prosjektet avsluttes våren 2022. Prosjektet inngår i kulturrådets forskningssatsning «Digital kultur, estetiske praksiser», og baserer seg på case-studier med brukerundersøkelser av det digitale formidlingsverktøyet «Falstad digital rekonstruksjon». Målet er å utvikle ny kunnskap om historie- og kulturarvsformidling i den digitale kulturens tidsalder, og frambringe kunnskap som er nyttig for utviklingen av gode formidlingsverktøy på museer og minnesteder. I løpet av 2021 har de fire forskerne tilknyttet prosjektet (tre fra Falstadsenteret og en fra NTNU) arbeidet med vitenskapelige artikler for publikasjon av sine forskningsresultater. Den første av i alt fire artikler utkom i Norsk museumstidsskrift i desember.

Årsrapport 2021

Falstad Opdragelsesanstalt for vanartede guttebørn: PhD-prosjekt, ved stipendiat Ingrid Bugge Dystland. Samarbeid med Nord universitet. Delfinansiert av Norges forskningsråd, offentlig PhD. Prosjektperiode: 2021–2023. Prosjektet springer ut av arbeidet til forskningsgruppa «Utenforskap og utdefinering. Norske barn med oppvekst på barne- og skolehjem», et skandinavisk forskersamarbeid ledet av Hilde Gunn Slottemo, professor ved Nord universitet og tidligere professor II ved Falstadsenteret. PhD-prosjektet vil undersøke historien om Falstad skolehjem 1895–1941 med søkelys på skolehjemsguttenes bakgrunner og årsaker til at de ble plassert på Falstad.

Houses of Darkness (HICE): Utviklingsprosjekt i samarbeid med minnstedene Herinneringscentrum Kamp Westerbork (Nederland) og Gedenkstätte Bergen-Belsen (Tyskland). I hovedsak finansiert av Kreativt Europa. Også støttet av Fritt Ord og internasjonale stiftelser i Nederland og Tyskland. Prosjektperiode: 2020–2023. Målet er å utvikle kunstinntallasjoner, digitalt innhold og metoder for publikumsmedvirkning i samtaler om vanskelig europeisk kulturarv, i tilknytning til (rester etter) den tyske leirledelsens bygninger på de tre minnstedene. Prosjektgruppen hadde sin første fysiske samling i kommandantboligen på Falstad i september 2021. De første resultatene av utviklingsarbeidet vil materialisere seg våren og sommeren 2022, med kunstworkshop for norsk ungdom og unge flyktninger på Falstad i mai, åpning av kunstinntallasjoner på alle tre minnsteder i juni–juli, og lansering av app som knytter disse sammen og legger til rette for publikumsdeltakelse

Democratic Heritage – Memorials and heritage museums engaging migrants in developing resilient democracies: Utviklingsprosjekt i samarbeid med 5 ulike internasjonale institusjoner. Finansiert av HK-dir/Erasmus+. Prosjektperiode: 2020–2023. Målet med prosjektet er å dele og videreutvikle metoder, aktiviteter og undervisningspraksis som fremmer demokratiske fellesverdier, medborgerskap, samhandling og aktivitet for mennesker med migrant- og flyktningbakgrunn. Prosjektpartnerne besøker hverandre for å delta i gjennomføring og evaluering av undervisningsopplegg, og høster erfaring som skal resultere i en felles publikasjon om “best practices” for demokratilæring hos deltakere med migrant- og flyktningbakgrunn. Prosjektet er først for alvor kommet i gang i 2021, etter nærmere et år med forberedelser i digitale møter.

Norsk digitalt fangeregister – fanger.no: Løpende utviklingsprosjekt i samarbeid med ARKIVET freds- og menneskerettighetssenter (medeier). Norsk digitalt fangearkiv, fanger.no, er en online database lansert 8. mai 2020, utviklet med formål om å tilgjengeliggjøre et digitalt arkiv over personer som satt i fangenskap under krigen. I løpet av 2021 er flere tusen personprofiler kvalitetssikret med koblinger til primærkilder og oppdatert med utdypende opplysninger. I tillegg til prosjektets ansatte, har et titalls frivillige utført et stort arbeid. I 2021 481369 sidevisninger, fordelt på 42145 brukere.

Utenlandske krigsgraver i Norge – krigsgraver.no: Løpende utviklingsprosjekt på oppdrag fra Krigsgravtjenesten, Kulturdepartementet. Hovedmålet er å holde navnerregisteret over utenlandske falne i Norge oppdatert, og å bistå Krigsgravtjenesten med dokumentasjonsarbeid. Oppgaven er en videreføring av prosjektet «Krigsgraver søker navn» (2009). Falstadsenteret driver nettstedet Krigsgraver.no, og bistår Krigsgravtjenesten med navnelister og faglige innspill i forbindelse med restaurering og oppgradering av minnesmerker. I 2021 hadde Krigsgraver.no 61100 sidevisninger fordelt på 12200 brukere. Arne Langås har i løpet av året deltatt på to av Krigsgravtjenestens inspeksjonsreiser.

Årsrapport 2021

Forsknings- og utviklingsprosjekter med Falstadsenteret som prosjektpartner:

Making memories. Contemporary Aesthetic Articulations of Norway in the Second World War:

Forskningsprosjekt ledet av Unni Langås, Universitetet i Agder. Søknad til Norges forskningsråd 2021 innvilget. Prosjektperiode 2022–2025. Prosjektet har offisiell oppstart våren 2022. Anette Homlong Storeide bidrar med ledelse av arbeidspakke om monumenter, museer og minnesteder.

The Norwegian Writers' War 1933–1952. Literary intellectuals between democracy and**dictatorship:** Forskningsprosjekt ledet av Ketil Jakobsen, Nord universitet. Søknad til Norges

forskningsråd 2021 innvilget. Prosjektperiode 2022–2025. Prosjektet har offisiell oppstart sommeren 2022. Anette Homlong Storeide bidrar med delprosjekt om norske folkebiblioteker.

ILLUMINATING THE NON-REPRESENTABLE: Kunstnerisk utviklingsprosjekt ledet av Hilde Kramer, UiB.

Finansiert av DIKU. Prosjektperiode 2018–2022. Gjennom tre arbeidspakker, undersøker prosjektet representasjoner av og fortellinger om «oss» og «de andre», og rollen som illustrasjon/kunst kan spille i mellommenneskelig kommunikasjon og forståelse. Sebastian Klein leder den ene arbeidspakken som fokuserer på historiedidaktisk metodeutvikling.

Dembra – Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme: Utviklingsprosjekt ledet av HL-

senteret. Løpende prosjekt bestilt av Utdanningsdirektoratet, på oppdrag fra

Kunnskapsdepartementet. Prosjektet omfatter utvikling av veiledere, metoder og nettbaserte ressurser for forebygging av ulike former for gruppefiendlighet, for skoler og lærerutdanning. Målet med prosjektet er å støtte skole og lærerutdanning med å virkeliggjøre fagfornyelsen og verdiene og prinsippene i læreplanens overordnede del. En rekke universiteter, samt freds- og menneskerettighetssentrene deltar i prosjektets gjennomføring. Falstadsenteret er ansvarlig for gjennomføring i Trøndelag.

Jewish Cultural Heritage: Utviklingsprosjekt ledet av POLIN, museet for jødisk historie i Warszawa.

Finansiert av EEA Grants. Prosjektperiode 2020–2023. Målet med prosjektet er å utveksle kunnskap, erfaringer og praksiser mellom norske og polske museumsansatte, lærere og andre som jobber i museums-, undervisnings- og kultursektoren. Etter en del utsettelse i 2020, kunne prosjektets aktiviteter gjennomføres i 2021. I februar var Falstadsenteret vertskap for det digitale seminaret «The Digitalisation of Memory», hvor deler av programmet var åpent for alle, via Falstadsenteret og Polin-museets nettside og YouTube-kanal. Til tross for, og kanskje på grunn av, at seminaret foregikk digitalt fikk det god internasjonal oppmerksomhet.

Léty: Memorial to the Holocaust of the Roma and Sinti in Bohemia: Utviklingsprosjekt ledet av

Museum of Romani Culture, Tsjekia. Finansiert av EEA Grants. Prosjektperiode 2020–2023.

Falstadsenteret deltar som prosjektpartner i utviklingen av minnestedet Léty, hvor det skal bygges et senter til minne om nazistenes folkemord på rom- og romanfolki i Böhmen. Falstadsenteret bidrar i prosessens grunnleggende diskusjoner, med sin faglige kompetanse og erfaring fra minnstedsutvikling i Norge.

Wrocław remembers: Utviklingsprosjekt ledet av Marek Mutor, Centrum Historii Zajezdnia,

Wrocław. Finansiert av EEA Grants. Prosjektperiode 2021–2023. Falstadsenteret skal som ledd i

prosjektet utvikle en online versjon av Falstad digital rekonstruksjon og utvikle digitalt innhold om polske fanger på Falstad under 2.verdenskrig. Når dette blir tilgjengeliggjort for polske museumsbesøkende og skoleklasser, skal prosjektpartnerne utvikle felles undervisningsopplegg om polsk-norsk krigsfangehistorie.

Årsrapport 2021

Forsknings- og utviklingsprosjekter med Falstadsenteret som assosiert partner:

RIPPLES 22 July Law – Rights, Institutions, Procedures, Participation, Litigation: Embedding Security: Forskningsprosjekt ledet av Kristin Bergtora Sandvik, PRIO UiO. Finansierte av Norges forskningsråd. Prosjektperiode 2020–2023. Ingeborg Hjorth deltar i samlinger med utvidet prosjektgruppe og arbeid med antologi om minnearbeid etter 22. juli 2011.

Recovery of cultural heritage through higher education-driven open innovation (eCHOing): Utviklingsprosjekt ledet av Alexandra Angeletaki, NTNU. Finansierte av HK-dir/Erasmus+. Prosjektperiode 2022–2024. Falstadsenteret bidrar i prosjektets advisory board, og som case og vertskap for deltakende studenter.

Digital Holocaust Memory: Utviklingsprosjekt initiert i 2021 og ledet av Victoria Walden, University of Sussex. Prosjektet planlegger utvikling av forskningssøknad til IHRA, COST, ERC. Falstadsenteret v/Anette Storeide invitert som medlem i prosjektets *advisory board* og arbeid med etablering av et vitenskapelig e-tidsskrift.

6.4 Formidling, samlinger og bibliotek

Stedsbasert formidling

Publikumsformidling på *stedet* Falstad er en sentral del av senterets virksomhet. Historisk materiale, kunst og ulike kulturuttrykk brukes aktivt og når et bredt publikum.

I sommersesongen fikk besøkende delta i to ulike tematiske guidinger:

- «En gang var det krig», omvisning og workshop spesielt tilrettelagt for barn. Gjennom omvisningen snakket Falstadsenterets pedagoger om tematikk og begrep som krig, nazisme, fangeleir, fangehistorie og gjenstander laget av fanger.
- «Hvorfor glemte de kvinnenes innsats?». Med utgangspunkt i livet til motstandskvinne og Falstadsfange Edel Sødahl, fikk besøkende innblikk i kvinneavdelingen på Falstad, kvinners roller under 2.verdenskrig og deres plass i fortellingen om krigen.

Falstadsenteret viste i løpet av året flere temporære utstillinger. Utstillingen Håkon Bleken: Grafiske arbeider ble vist i kommandantboligen hele sommeren. Et tilbakevendende tema hos Bleken, som også var representert i bildeutvalget i utstillingen, er menneskets evne til ondskap – evnen til å påføre hverandre lidelse gjennom våre valg og handlinger. Temaet er framtrødende i bildet «Jødegutten II», som bygger på det ikoniske fotografiet av en jødisk gutt i Warszawa-gettoen under andre verdenskrig, og som hadde en sentral plass i sommerens kunstutstilling på Falstad.

I forbindelse med 10-årsmarkeringen for terrorangrepene 22. juli 2021, viste Falstadsenteret videoverket «Notes on a memorial» av den svenske kunstneren Jonas Dahlberg. Videoverket kommenterer prosessen med å etablere nasjonale minnesmerker i Oslo og ved Utøya etter 22.juli 2011. I videoverket «Notes on a Memorial» forteller Dahlberg sin historie fra arbeidet med de to nasjonale minnestedene ved Utøya og i regjeringskvartalet. Han dveler ved verk som aldri ble realisert, og reflekterer rundt motstanden som vinnerutkastet hans møtte, debatten det satte i gang, og de sosiale og politiske spenningene som har kommet til å prege prosessen.

Årsrapport 2021

Digital formidling

Den digitale formidlingen i 2021 fikk en fredfull og symboltung start med digital markering av Holocaustdagen den 27. Januar. Denne kvelden brant 773 lysfakler i borggården på Falstadsenteret. En fakkel for hvert offer for det norske holocaust: 180 fakler for de 180 barn og unge, 555 for alle kvinner og menn, 38 for de som overlevde. Livesendingen ble streamet og var tilgjengelig via Facebook, Youtube og Falstadsenterets hjemmeside.

Falstadsenteret har i løpet av 2021 påbegynt arbeidet med en app som er basert på teknologien til Vjupoint. Appen har to hovedfunksjoner – den skal gjøre utstillingen og utvalgt innhold i Kommandantboligen tilgjengelig på flere språk, og den skal også gjøre det mulig for publikum å gjøre seg kjent med innholdet i utstillingen uten å være på stedet. Appen skal tilgjengeliggjøres som nedlastbar applikasjon i Playstore/Appstore i løpet av 2022, og vil bli et godt verktøy for internasjonale gjester som besøker senteret i løpet av året.

En videreutvikling av Falstadsenterets digitale rekonstruksjon er også påbegynt, med sikte på å tilpasse den bruk i undervisning. Arbeidet fortsetter i 2022.

Det er lagt ned mye arbeid i å poste gode innlegg på Facebook, og Falstadsenterets Facebook-side har 4100 følgere ved årsskiftet 2021–22.

I løpet av 2021 hadde hjemmesiden 118 518 sidevisninger fordelt på 32 724 nye brukere. Land med de største besøkstallene på hjemmesiden er: Norge (28 152), USA (954), Sverige (438), Tyskland (334), Russland (326), Nederland (262), Finland (190), England (186), Polen (165), Kina (150).

Arkiv og samlinger

Falstadsenterets arkiv er en viktig ressurs for senterets forsknings- og utviklingsarbeid, og også for undervisning og formidling. Både dokument-, foto- og gjenstandssamlinger er tilgjengelige gjennom søkbare interne register, og i stadig større omfang også gjennom Digitalarkivet, Digitalt Museum og Arkivportalen.

Falstadsenteret har registrert fotosamling og gjenstandssamling i Primus registreringssystem for museer. Fotosamlingen består av vel 1600 registrerte bilder og et stort antall hittil uregistrerte bilder. Materialet omfatter både originalfoto (analoge og digitale) og skan/repro av innlånte fotografier. Gjenstandssamlingen består av ca. 1000 registrerte gjenstander. Den omfatter også en stor mengde arkeologiske gjenstander funnet under utgravninger på Falstad i 2011, 2014 og 2018. Under sin praksisperiode på Falstadsenteret høsten 2021 laget arkeologistudent Ingrid Johanne Berger (NTNU) en samlet oversikt over det arkeologiske materialet. Hun registrerte ca. 70 av gjenstandene i Primus og publiserte dem på Digitalt Museum (digitaltmuseum.no). Per 31.12.2021 har Falstadsenteret totalt gjort 1500 objekter (gjenstander, fotografier og tegninger) tilgjengelig for publikum via denne formidlingsplattformen.

Historisk dokumentarkiv, lyd- og filmopptak er registrert i en egenutviklet database. Omtrent 80 % av det papirbaserte materialet og over 90 % av lyd- og filmopptakene er digitalisert. I 2021 tok Falstadsenteret i bruk Digitalarkivet som publiseringskanal for skannet arkivmateriale. I løpet av året er et utvalg dokumenter knyttet til ti falstadfanger publisert i denne kanalen.

Samlingene brukes aktivt i undervisning og annen formidling på Falstadsenteret. Slik er f.eks. kongeskulpturen som Odd Hilt laget under sitt fangenskap i 1942 stilt ut i *Maktens ansikter*, mens ullgensereren som har tilhørt Rolf Loraas – 16-åringen fra Majasvassaken – har vært brukt i det reisende undervisningsopplegget *På nært hold*.

Årsrapport 2021

Falstadsenteret har i løpet av året bistått produksjonsselskaper med bakgrunnsmateriale til TV-produksjoner, blant annet til serien *De dødsdømte*, som tar for seg nordmennene som ble henrettet under rettsoppgjøret.

Det er tette koblinger mellom samlingsarbeidet og arbeidet med databasene *Norsk digitalt fangearkiv* (Fanger.no) og *Utenlandske krigsgraver i Norge* (Krigsgraver.no). Materiale med tilknytning til falstadvangere er lagt til deres profilsider på Fanger.no. Som eksempler kan nevnes Leif Hallesbys tegninger og tregjenstander fra Falstad og Grini, og Thorleiv Sellægs strektegninger av medfangere på Falstad. Disse gjenstandene og tegningene er publisert på DigitaltMuseum og knyttet til personpostene på Fanger.no.

Fotosamlingen er i løpet av de siste par årene utvidet med en betydelig mengde bilder av krigsminnesmerker i Midt-Norge og Nordland, tett knyttet opp til Krigsgraver.no. For ytterligere opplysninger om Fanger.no og Krigsgraver.no, se prosjektoversikten (kapittel 6.3).

Bibliotek

Biblioteket tilrettelegger for forsknings- og utviklingsarbeidet på Falstadsenteret gjennom aktuell litteratur og informasjon. Bibliotekets samling spiller utviklingen innenfor Falstadsenterets fagområder og oppdateres fortløpende med både norske og internasjonale utgivelser.

Samlingen inneholder både faglitteratur, skjønnlitteratur og film innenfor disse områdene:

- Fangehistorie fra andre verdenskrig
- Minnekultur etter andre verdenskrig
- Holocaust og folkemord
- Menneskerettigheter og humanitær folkerett
- Museologi
- Pedagogikk og didaktikk
- Skolehjemshistorie

Biblioteket hadde ved utgangen av året ca. 5000 titler. Dette omfatter bøker, tidsskrifter og filmer.

Relevant litteratur tilknyttet temporære utstillinger har blitt stilt ut i utstillingslokalene og gjort tilgjengelig for publikum. Biblioteket har deltatt i det nasjonale fjernlånssamarbeidet og har lånt ut bøker og filmer til bibliotek i andre deler av landet. Litteratur er tilgjengelig på alle overnattingsrom på senteret.

I bibliotekets avdeling i Kommandantboligen er det plassert litteratur som reflekterer utstillingens tematikk og som omhandler følgende tema:

- Okkupantene og norske medløpere
- Fortellinger om krigen, den norske tilintetgjørelsen, de utenlandske tvangsarbeiderne i Norge, minnestedet Falstad og tyskerjentene.
- Ideologi, høyreekstremisme, nazisme, antisemittisme og nasjonalsosialisme.
- Etikk, filosofi og minnekultur.

Det har i løpet av året vært flere litteraturarrangementer ved biblioteket, blant annet med Trond Risto Nilssen og Jon Reitan om boka *Falstad. Fangeleirer i diktatur og demokrati 1941–1949*, Torgeir E. Sæveraas om boka *Wehrmacht i Norge* og Frode Lindgjerdet om boka *Operasjon Title. Tokt mot «Tirpitz» i Trondheimsfjorden*.

Årsrapport 2021

6.5 Publikasjoner og annen forskningsformidling

Vitenskapelige publikasjoner

Ingjerd Veiden Brakstad (2021) *Etter folkemordet. 1945–*. Samlaget (serien Krisetid).

Ingeborg Hjorth (2021) Minnesteder som respons på terror – en sammenligning av den nasjonale minneste-prosessen etter 22. juli med tilsvarende prosesser utenfor Norge. *Norsk sosiologisk tidsskrift* vol. 5, nr. 3.

Marek Jasinski (2021) Comparing Genetic Variation among Latin American Immigrants: Implications for Forensic Casework in the Arizona- and Texas-México Borderlands. *Human Biology Open Access Pre-Prints*, nr. 191.

Insa Müller og Ingeborg Hjorth (2021) «Du ser noe som faktisk ikke er der lenger»: Meningsskaping gjennom bruk av et digitalt verktøy på et historisk sted. *Norsk Museumstidsskrift*, nr. 2.

Anette H. Storeide (2022, kommer) "Wo es Meereston gibt, könnte Keramik produziert werden": Wissensproduktion im SS- Strafgefängenenlager Falstad anhand einer Fallstudie von Falstad Pottery. Antologi fra Waxmann Verlag, Münster.

Anette H. Storeide (2022, kommer) «...it no longer is the same place»: Exploring Realities in the Memorial Falstad Centre with the Falstad Digital Reconstruction and V/AR Guide. Visitor Engagement in Holocaust Museums and Memory Sites. Routledge.

Foredrag

- 12.01.2021: Introduksjon til fagdag for religions- og historielærere i fylkeskommunen. Foredrag for Trøndelag Fylkeskommune/Falstadsenteret, Mats Nesjø
- 03.02.2021: Falstad Digital Reconstruction and V/AR guide – reflections on a digital locative medium at a memorial site. Foredrag på online seminar The digitalization of Memory, ved Falstadsenteret og POLIN museum, Warsawa, Ingvild Hagen Kjørholt
- 15.02.2021: Tales of Small Things: Personal Belongings of Undocumented Migrants in Texas. Poster for The 73rd American Academy of Forensic Sciences Annual Conference, Marek Jasinski
- 21.02.2021: Fragment – brev fra fangenskap. Foredrag for NTNU arkiv og samlingsforvaltning, Sebastian Klein
- 25.03.2021: Falstadsenteret - fra Horisont 2020 til Kreativt Europa og Erasmus+. Foredrag for Oslo Region European Office m.fl. / Cultural Heitech 2.0 (digital workshop), Ingvild Hagen Kjørholt
- 19.04.2021: Holocaustformidling i Norge. Foredrag for HL-senteret, Anette Storeide
- 26.04.2021: Between Realities: 'Falstad Digital Reconstruction and V/AR guide'. Foredrag for Digital Holocaust Memory v/Victoria Walden, Sussex university, Anette Storeide
- 11.05.2021: Memory Wound og Utøya: minnearbeid som konflikt. Foredrag for Juridisk fakultet, UiO, Seminar: Hvordan minnes vi 22. juli ti år etter?, Ingeborg Hjorth

Årsrapport 2021

- 18.06.2021: Offentlige minnesteder og forhandlinger om fortida. Foredrag for KORO, kunstutvalg Stavanger: Minnesmerke krigsseilerne, seminar, Ingeborg Hjorth
- 24.06.2021: Houses of Drakness. Images of a Contested European Memory. Presentation of a Creative Europe project. Foredrag for NTNU / GLOBED-seminar: Education for sustainable development, Ingvild Hagen Kjørholt
- 01.08.2021: Historier om rettferdiggjørelse. Mordernes fortellinger. Foredrag for Stiklestad Nasjonale Kultursenter, Olsokdagene, Ingvild Hagen Kjørholt
- 27.08.2021: Hvorfor lære tysk i disse tider? Foredrag for NTNU tysk årsstudium, forkurs, Anette Storeide
- 16.09.2021: Kollektivt minnearbeid etter terror, med eksempler fra USA og Norge. Foredrag for Nordisk museumskonferanse, Ingeborg Hjorth
- 20.09.2021: Å forme minnesteder etter terror og massevold. Foredrag for Seminar Stiftelsen ARKIVET, Ingeborg Hjorth
- 25.09.2021: Når minnestedet går digitalt: Forskningsbasert utvikling av digital rekonstruksjon av Falstad fangeleir 1941-1945. Foredrag for Researchers Night, Vefsn Museum, Christian S.
- 02.10.2021: Sovjetiske krigsfanger og krigsgraver. Foredrag for Vinje kirke 100 år, Arne Langås
- 18.10.2021: Public Libraries in Occupied Norway. Innlegg på oppstartskonferanse for NFR-prosjektet The Norwegian Writers' War, Anette Storeide
- 28.10.2021: Kreativt Europa, kulturprogrammet: Houses of Darkness. Images of a Contested European Memory. Foredrag for Kulturrådet m.fl. / Kultur over grenser 2021, Ingvild Hagen Kjørholt
- 15.11.2021: Digitale intervensjoner i erindringen av Norge under andre verdenskrig. Innlegg på oppstartskonferanse for NFR-prosjektet Making Memories, Anette Storeide
- 25.11.2021: Det kollektive minnearbeidet etter 22. juli. Innlegg på Norsk Antropologisk Forenings Årskonferanse 2021 "Polarization: Anthropological Explorations". Panel: Transitional justice and contested memorialization after terror: the Norwegian 22 July attacks, Ingeborg Hjorth
- 28.11.2021: Falstadbygningen 100 år. Foredrag på Falstadsenteret, Arne Langås

Årsrapport 2021

Øvrig ekstern formidling

- 27.01.2021: Det skjedde i Trondheim og på Innherred så vel som i Berlin og Łódź. Kronikk, Trønderdebatt, Sebastian Klein/Anette Storeide.
- 28.01.2021: Høyreekstremisme i Tyskland. Intervju, NRK P2 Studio 2, Anette Storeide.
- 19.02.2021: Mor, jeg og tausheten - samtale med Irene Levin. Podcast, Jødisk Museum Trondheim/Museumspodden, Anette Storeide.
- 03.03.2021: Kvinnelige fanger på Falstad. Innledning til filmvisning Nordlands Jeanne d'Arc, Stjørdal, Arne Langås.
- 09.04.2021: Frontkjempernes historiefortelling. Aviskommentar, Trønderdebatt, Anette Storeide/ Ingeborg Hjorth.
- 15.04.2021: Gruppe S' - høyreekstremisme i det tyske miliæret. Intervju, NRK P2 Studio 2, Anette Storeide.
- 17.04.2021: Høyreekstremisme i Tyskland. Intervju, NRK URIX på en lørdag, Anette Storeide.
- 26.04.2021: Holocaustundervisning i Trøndelag. Nasjonal workshop om Holocaust-formidling i ulike kontekster, Sebastian Klein.
- 29.04.2021: Nazistenes planer for Neu-Dronheim. Panelsamtale, Litteraturhuset Trondheim, Anette Storeide.
- 01.05.2021: Sovjetiske krigsfanger. Tale ved 1. mai-arrangement, Verdal, Arne Langås.
- 03.05.2021: Wehrmacht i Norge - med Torgeir E. Sæveraas. Boksamtale, Litteraturhuset Trondheim, Anette Storeide.
- 18.05.2021: Hitlers Hungerplan. Podcast, Nobels Fredssenter, Anette Storeide.
- 20.06.2021: 22. juli: Bearbeidelser over tid. Panelsamtale, Prosalong med Anne Gjelsvik og Ingvild Folkvord, Ingeborg Hjorth.
- 01.07.2021: Øyner håp før valget (om det tyske valget). Intervju, Klassekampen, Anette Storeide.
- 10.07.2021: Kompass. Intervju, NRK P2, Sebastian Klein.
- 22.07.2021: Ten Years After 22 of July: Memory and Memorialization. Podcast, PRIO's Peace in a Pod: episode nr. 50, Ingeborg Hjorth.
- 22.07.2021: Ti år siden 22. juli 2011. Tale, tiårsmarkering for 22. juli 2011, Levanger, Ingeborg Hjorth.
- 08.08.2021: Når hatprat rammer. Podcast, Jødisk Museum Trondheim / Museumspodden, Sebastian Klein.
- 21.09.2021: Verdien av å minnes 22. juli. Panelsamtale UiB, arrangement for nye studenter, Ingeborg Hjorth.
- 19.11.2021: Vi kan ikke vaksineres mot folkemord. Intervju i Vårt Land om boken Etter folkemordet, Ingjerd V. Brakstad.
- 25.11.2021: Jeg er ingen jødehater, men... Intervju i Dagsavisen, Ingjerd V. Brakstad.
- 29.11.2021: Fra Rotvollskogen til Auschwitz: en historie om norske rom. Boksamtale, Sakprosafestivalen i Trondheim, Anette Storeide.
- 02.12.2021: Marte Mittets bok Ulvehungeren. Boksamtale, Bøker & Bylab, Trondheim, Anette Storeide.

Årsrapport 2021

7 Lokaler for virksomheten

Lokalene i hovedbygningen er funksjonelle og gir muligheter for å betjene ulike grupper samtidig. Tilbakemeldingene fra publikum er gode med tanke på funksjonalitet og interiør. Samtidig utsettes bygget og inventar for stor slitasje, og 16 år etter åpningen ser vi et økende vedlikeholdsbehov. Aktivitetsnivået ved senteret er høyt, og nye lokaler knyttet til Kommandantboligen er viktige for å sikre tilgjengelig kapasitet for undervisning til nye grupper besøkende.

Falstadsenteret har i samarbeid med Statsbygg ferdigstilt tilpasning av «gymsalen» i verkstedbygningen. Gjennom nytt toalett og universell utforming på inngangsparti kan nå gymsalen brukes som undervisningsarena for grupper opp til 60 personer.

I tråd med senterets ambisjoner om videre vekst både innen formidling, undervisning og konferanser ser styret et behov for mer formålstjenlige lokaler. Dette gjelder ikke minst behovet for et dedikert undervisningsbygg med rom for flere klasser samtidig, og et flerbruksrom med større publikumskapasitet enn dagens storsal. I sin strategiplan 2021–2030 har Falstadsenterets styre spesifikt fremhevet dette som en særlig prioritering. Prosess med å vurdere lokasjon og behovsspesifikasjon ble påbegynt i 2021.

Eiendommen Falstad er i Landsverneplan for verneverdige statlige eiendommer foreslått klassifisert i verneklasse 2. Dette innebærer at bygninger og uteområder ikke er foreslått fredet etter kulturminneloven, men er i kraft av landsverneplanen og i henhold til kongelig resolusjon underlagt et selvpålagt statlig vern. Hele kulturmiljøet med hovedbygning, gymnastikkbygg, kommandantbolig og uteområdet er omfattet av vernet, og vernestatusen innebærer at realisering av tiltak må skje i samarbeid med Statsbygg og Riksantikvaren.

8 Falstadsenteret Drift SA

For Falstadsenteret Drift ble 2021 nok et utfordrende år, samtidig som pandemien har skapt nye muligheter for vekst og videreutvikling.

Korona-nedstenging har i flere runder ført til redusert mengde bestillinger og ikke minst kanselleringer av planlagte kurs, konferanser og klasseseturer med overnatting. I tillegg har aktiviteten i regi av morselskapet vært lavere enn forventet, noe som har ført til færre seminarer og prosjektmøter. Selskapet har i 2021 et negativt driftsresultat på 226 509 kr av en omsetning på 3 629 002 kr.

Falstadsenteret Drift har brukt året til å utvikle prosjektet *Klasseturer med mening*, hvor skoler fra hele landet kommer til Falstad for undervisning om fangehistorie og holocaust. Både enkeltskoler, turoperatører og de etablerte aktørene Hvite busser og Aktive fredsreiser tok allerede i 2020 kontakt med Falstadsenteret for å se på mulighetene for å ta imot klasser. I løpet av 2021 er samarbeidet med de etablerte aktørene videreutviklet, og mange skoler har kommet på Falstad for undervisning og overnatting.

I januar fikk driftsselskapet 1,2 millioner i støtte fra Innovasjon Norge for å utvikle forretningsideer rundt *Klasseturer med mening*. Falstadsenteret fikk støtte til å gjøre om overnattingsrom til trippelrom, utruste gymsalen til dedikert undervisningsrom og gjennomføre markedsanalyser i Norge, Sverige, England og Nederland. Prosjektet ble gjennomført og ferdigstilt i 2021, og har gjort Falstadsenteret veldig godt rustet til å ta imot skoleklasser for overnatting nå som det forhåpentligvis blir et mer forutsigbart marked.

Selskapet fikk i 2021 også midler fra Levanger kommunes korona-midler til å utvikle Ekne som reisemål. I samarbeid med andre reiselivsaktører i omlandet rundt Falstadsenteret ser vi på hvordan vi kan bruke tilbydere i nærområdet for overnattingsgjester på Falstad, spesielt klasseturene.

Årsrapport 2021

I august ansatte selskapet ny kokk og gjenopptok kjøkkendriften på Falstad. Dette har styrket oss og sørget for ny kompetanse på flere områder, ikke bare kjøkkendrift, men også på markedsføring og systemutvikling.

Selv om Falstadsenteret Drift har et underskudd i 2021 vurderes grunnlaget for videre drift som solid.

9 Økonomi og fortsatt drift

2021 var igjen et annerledes år med både utfordringer og muligheter. Falstadsenteret har ferdigstilt Kommandantboligen og jobbet videre med utstillingen *Maktens ansikter* i løpet av året, og har i strategiplan for 2021–2030 lagt frem de overordnede strategiske prioriteringer og mål for senteret i et 10-årsperspektiv.

Selv om Falstadsenteret ikke mottok noe form for kompensasjon for tapte inntekter, som senteret fikk i 2020, er stiftelsens økonomi forutsigbar. Resultatregnskapet for 2021 viser et underskudd på kr 115 920 og en egenkapital på kr 3 359 761.

Stiftelsen Falstadsenteret planlegger et høyt aktivitetsnivå også i 2022. Senteret vil spesielt ha fokus på implementering av målsetninger i strategiplan 2021–2030, videreføring av prosjektet Falstad minnelandskap og utnytte mulighetene som ligger i å være forskningsinstitusjon.

Reforhandling og forlengelse av husleieavtale med Statsbygg i forbindelse med investeringer i utvidet parkeringsplass har ført til redusert husleie i årene fremover.

Styret vurderer det som at årsregnskapet gir et korrekt bilde av stiftelsens eiendeler, gjeld og resultat, og at forutsetningene for videre drift er til stede.

10 Oppgavene videre

Styret vil i 2022 videreføre og utvikle Falstadsenteret i henhold til senterets mandat og i henhold til vedtatt strategiplan 2021–2030, *Plan for forskning og utvikling* samt *Pedagogisk plattform*. I tillegg til løpende aktiviteter knyttet til undervisning, formidling, dokumentasjon og forskning vil prioriterte oppgaver i 2022 være:

- Videreutvikle Falstad minnelandskap, spesielt utendørs modell av leiren og gjerdeinstallasjon
- Prosjektering av nytt flerbruksbygg.
- Oppstart av arbeid med ny hovedutstilling, som ferdigstilles til 20-årsjubileum i 2026.
- Implementere mål i strategiplan 2021–2030.
- Styrke grunnfinansieringen av Falstadsenteret gjennom økt fast driftsstøtte fra stat, fylke og kommune.
- Videreutvikle senterets nasjonale posisjon, blant annet gjennom styrket samarbeid med de nasjonale freds- og menneskerettighetsentrene og de konsoliderte museene i Trøndelag.
- Legge grunnlag for framtidige søknader om større forskningsprosjekter, gjennom nettverksarbeid og samarbeid med kollegaer ved søsterinstitusjoner og i UH-sektoren.
- Videreføre og styrke arbeidet med Falstads skolehjemshistorie i samarbeid med Nord universitet.
- Styrke senterets arbeid mot UH-sektoren og profesjoner.
- Videreutvikle Falstads museumsformidling og publikumsaktiviteter i sommersesongen
- Videreutvikle satsingen på kasseturer med overnatting til Falstad.

Årsrapport 2021

Ekne 24.03.2022

Øystein Djupedal
Styreleder

Torunn E. Klemp
Nestleder

Lars Kirkhusmo Pharo
Styremedlem

Claudia Lenz
Styremedlem

Stig Tore Laugen
Styremedlem

Ingvild Hagen Kjørholt
Styremedlem

Gerd Jønne Kristoffersen
Styremedlem

Christian Wee
Direktør

Årsrapport 2021

Vedlegg:

Arrangementer, kurs og seminarer

Dato	Tittel	Form
27.01.2021	Holocaustdagen	Digital markering
03.-04.02.2021	<i>The digitalization of memory:</i> Internasjonalt seminar om minne og teknologi	Digitalt seminar
08.05.2021	Frigjøringsmarkering, 8. mai	Digital markering
13.05.2021	En gang var det krig.	Guidet vandring for barn
05.06.2021	Livet på Grini under andre verdenskrig	Foredrag
20.06.2021	22. juli. Bearbeidelser over tid	Litteratursamtale
27.06.2021	Håkon Bleken. Grafiske arbeider.	Utstillingsåpning
03.07.2021	Fange 37755 i Ravensbrück	Litteratursamtale
03.07.-15.08.2021	Hvorfor glemte de kvinnes innsats?	Guidet vandring
03.07.-15.08.2021	En gang var det krig	Guidet vandring
01.08.2021	Gåten Ingeborg Holm	Litteratursamtale
15.08.2021	Fangeleirer i diktatur og demokrati	Boklansering
16.-17.09.2021	Skogheimseminar	Foredrag og litteratursamtaler. Ingeborg Senneset, Anne-Karin Furunes, Anne Gro Erikstad
17.10.2021	Vi snakket ikke om Holocaust	Prosalong/litteratursamtale
31.10.2021	Operasjon TITLE. Tirpitz på tokt i Trondheimsfjorden.	Foredrag
14.11.2021	Nordlands Jeanne d'Arc	Foredrag og filmvisning
28.11.2021	Falstadbygningen 100 år	Foredrag

Årsregnskap 2021

Stiftelsen Falstadsenteret

Resultatregnskap
Balanse
Revisors beretning

Org.nr.: 982 912 393

Resultatregnskap			
Stiftelsen Falstadsenteret			
Driftsinntekter og driftskostnader	Note	2021	2020
Billettinntekter, salg, seminaravg - avg fritt		1 087 897	775 378
Offentlige tilskudd til drift		25 019 000	23 398 000
Andre tilskudd og inntekter, prosjektinntekter		3 745 704	6 262 527
Sum driftsinntekter	1	<u>29 852 600</u>	<u>30 435 905</u>
Varekostnad		353 733	205 155
Lønnskostnad	2	14 320 171	12 199 289
Avskrivning av driftsmidler og immaterielle eiendeler	3	723 054	590 158
Husleiekostnad		7 927 166	8 715 576
Annen driftskostnad		6 626 471	8 410 062
Sum driftskostnader		<u>29 950 594</u>	<u>30 120 240</u>
Driftsresultat		<u>-97 994</u>	<u>315 666</u>
Finansinntekter og finanskostnader			
Annen renteinntekt		18 739	33 178
Annen finansinntekt		907	0
Annen rentekostnad		23 134	22 209
Annen finanskostnad		14 438	4 491
Resultat av finansposter		<u>-17 926</u>	<u>6 477</u>
Ordinært resultat		<u>-115 920</u>	<u>322 143</u>
Ekstraordinære inntekter og kostnader			
Årsresultat		<u>-115 920</u>	<u>322 143</u>
Overføringer			
Avsatt til annen egenkapital		0	322 143
Overført fra annen egenkapital		115 920	0
Sum overføringer	4	<u>-115 920</u>	<u>322 143</u>

Balanse			
Stiftelsen Falstadsenteret			
Eiendeler	Note	2021	2020
Anleggsmidler			
Varige driftsmidler			
Tomter, bygninger o.a. fast eiendom		0	223 823
Driftsløsøre, inventar o.a. utstyr		1 839 019	2 260 198
Sum varige driftsmidler	3	<u>1 839 019</u>	<u>2 484 021</u>
Finansielle driftsmidler			
Andelskapital i datterselskap	5	100 000	100 000
Sum finansielle anleggsmidler		<u>100 000</u>	<u>100 000</u>
Sum anleggsmidler		<u>1 939 019</u>	<u>2 584 021</u>
Omløpsmidler			
Varelager		476 102	393 810
Fordringer			
Kundefordringer	6	208 209	1 117 143
Andre kortsiktige fordringer	6	5 729 105	8 225 186
Mellomregning Falstadsenteret Drift SA	5	1 931 030	1 114 282
Sum fordringer		<u>7 868 344</u>	<u>10 456 610</u>
Investeringer			
Bankinnskudd, kontanter o.l.	7	2 119 762	3 526 487
Sum omløpsmidler		<u>10 464 208</u>	<u>14 376 907</u>
Sum eiendeler		<u>12 403 228</u>	<u>16 960 927</u>

Balanse

Stiftelsen Falstadsenteret

Egenkapital og gjeld	Note	2021	2020
Innskutt egenkapital			
Grunnkapital	8	429 000	429 000
Sum innskutt egenkapital		<u>429 000</u>	<u>429 000</u>
Opptjent egenkapital			
Annen egenkapital		2 930 761	3 046 681
Sum opptjent egenkapital		<u>2 930 761</u>	<u>3 046 681</u>
Sum egenkapital	4	<u>3 359 761</u>	<u>3 475 681</u>
Gjeld			
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		1 769 282	4 508 950
Skyldig offentlige avgifter		873 590	872 866
Annen kortsiktig gjeld	9	6 400 594	8 103 431
Sum kortsiktig gjeld		<u>9 043 466</u>	<u>13 485 246</u>
Sum gjeld		<u>9 043 466</u>	<u>13 485 246</u>
Sum egenkapital og gjeld		<u>12 403 228</u>	<u>16 960 927</u>

Levanger den

Øystein Kåre Djupedal
styrelederTorunn Elise Klemp
nestlederStig Tore Laugen
styremedlemClaudia Lenz
styremedlemGerð Janne Kristoffersen
styremedlemLars Kirkhusmo Pharo
styremedlemIngvild Hagen Kjørholt
styremedlemChristian Wee
daglig leder

Stiftelsen Falstadsenteret Noter 2021

Note 0 Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven av 1998. Regnskapsprinsippene beskrives nedenfor.

Hovedregel for vurdering og klassifisering av eiendeler og gjeld

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen et år er klassifisert som omløpsmidler. Ved klassifisering av kortsiktig og langsiktig gjeld er tilsvarende kriterier lagt til grunn.

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi når verdifallet forventes ikke å være forbigående. Anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives planmessig. Langsiktig lån balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet.

Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet.

Enkelte poster er vurdert etter andre prinsipper og redegjøres for nedenfor.

Varer

Varer er vurdert til det laveste av anskaffelseskost og netto salgsverdi.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringer. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap.

Offentlige tilskudd og prosjektkostnader

Mottatte driftstilskudd periodiseres sammen med de kostnader tilskuddet er ment å dekke.

Driftsinntekter

Inntektsføring ved salg av varer/tjenester skjer på leveringstidspunktet, i tråd med opptjeningsprinsippet.

Stiftelsen Falstadsenteret Noter 2021

Note 1 Offentlige tilskudd/Annen driftsinntekt inntektsført i 2021

	2021	2020
Statstilskudd, kap 255 post 71	24 179 000	22 073 000
Ekstra tilskudd Covid - 19	0	500 000
Trøndelag fylkeskommune	690 000	675 000
Kommunale tilskudd	150 000	150 000
Sum offentlige tilskudd til drift	25 019 000	23 398 000
Kulturdepartementet- Krigsgravstjenesten	629 000	470 000
Kommandantbolig - hovedprosjekt	132 450	128 000
Polin 2019 - 2024	624 154	290 336
Fritt ord - Kommandantboligen maktens ansikter		300 000
Prosjekt skolehjemshistorie	193 000	
Trøndelag Fylkeskommune Minnelandskap		377 316
Trøndelag Fylkeskommune Frigjøringsjubileum 2020		100 000
Trøndelag Fylkeskommune BIO Trøndelag		290 000
Sparebankstiftelsen DNB Tilskudd kommandantboligen		419 849
Kulturrådet - Det mediterte minnestedet	397 015	693 464
Forsvarsdepartementet Frigjøringsjubileum 2020		40 000
Norsk Folkemuseum - Demokrati og medborgerskap		561 695
Dembra	840 106	840 480
Kompetanse Norge - Norsk Fangeregister	342 918	697 000
Diverse mindre tilskudd/ periodiseringer tilskudd	898 755	393 000
Periodiseringer iht sammenstilling mellom tilskudd og gjennomføring	-311 694	661 387
Mindre tilskudd knyttet til prosjekt	3 745 704	6 262 527
Billettinntekter, salg, seminaravgifter, andre inntekter	1 087 897	775 378
Sum	29 852 601	30 435 905

Leieavtale med Statsbygg som eier av bygningen, dekkes via statstilskudd.

Note 2 Lønnskostnad, antall ansatte, godtgjørelser, lån til ansatte mm

Lønnskostnad	2021	2020
Lønn	10 831 631	9 646 809
Folketrygdavgift	1 723 943	1 414 918
Pensjonskostnader - forsikringer mv	1 287 958	813 802
Andre ytelser	476 639	323 759
Sum	14 320 171	12 199 289

Gjennomsnittlig antall årsverk 17,0 15,0

Obligatorisk tjenestepensjon

Selskapet er pliktig til å ha tjenestepensjonordning etter lov om obligatorisk tjenestepensjon og har tegnet pensjonsordning for alle sine ansatte på ordinære vilkår

Ytelser til ledende personer	Daglig leder	Styret
Lønn	1 181 321	234 000
Pensjonskostnader	177 225	0
Annen godtgjørelse	10 614	0

Revisor

Revisors honorar for 2021 er 76 000,- eks merverdiavgift.
Andre tjenester fra revisor (attestasjon prosjekter og utarb utkast til årsoppgjør) er kostnadsført med kr. 20 725,- eks merverdiavgift.

Stiftelsen Falstadsenteret Noter 2021

Note 3 Varige driftsmidler

	Driftsløsøre inventar, verktøy o.l.
Anskaffelseskost 01.01.21	4 495 242
Tilgang	301 882
Avgang	0
Anskaffelseskost 31.12.21	4 797 124
Akkumulerte avskrivninger 31.12.21	2 958 105
Bokført verdi pr. 31.12.21	1 839 019
Årets avskrivninger	723 054
Økonomisk levetid teknisk utstyr	3-10 år
Økonomisk levetid programvare	2-5 år
Avskrivningsplan	Lineær

Note 4 Egenkapital

	Egenkapital 31.12.20	Endring EK	Egenkapital 31.12.21
<u>Årets endring i egenkapital:</u>			
Grunnkapital	429 000		429 000
Annen egenkapital	3 046 681		3 046 681
Årets resultat		-115 920	-115 920
Sum egenkapital	3 475 681	-115 920	3 359 761

Note 5 Datterselskap

Selskapets datterselskap Falstadsenteret drift SA er ikke konsolidert i konsernregnskap, i samsvar med Regnskapsloven § 3-2.

Hovedtall fra siste regnskapsår er foreløpige tall:

	2021	2020	2019
Driftsinntekter	3 377 361	1 593 346	2 266 779
Årsresultat	(226 509)	(312 279)	15 988
Eiendeler	1 873 964	1 311 576	1 197 033
Gjeld	2 249 126	1 460 228	1 001 900
Egenkapital	(375 162)	(148 652)	195 133
Mellomværende med datter	1 931 030	1 114 282	804 563

Note 6 Kundefordringer og andre fordringer - Kreditorer

Stiftelsen har avsatt kr 50 000,- som en sikkerhetsavsetning på kundefordringer.

Til gode tilskudd	3 317 467
Forskuddsbetalt husleie	1 279 874
Forskuddsbetalte kostnader i prosjekt	
Diverse periodiseringer	853 759
Til gode merverdiavgift	278 005
Sum kortsiktige fordringer	5 729 105

Stiftelsen Falstadsenteret Noter 2021

Note 7 Bundne midler

Det er pr 31.12.21 innsatt kr 439 018,50,- på en egen bankkonto til dekning av skyldig skattetrekk. Skyldig skattetrekk pr 31.12.2021 er kr 424 034,-

Note 8 Innskutt egenkapital

Innskutt egenkapital pr 31.12.21 består av:

	Bokført
Registrert grunnkapital på stiftelsesmøtet 21.08.00	254 000
Senere vedtatte kapitalutvidelser pr 31.12.04	125 000
Sum grunnkapital godkjent av rådsmøtet	379 000
Kapitalutvidelse vedtatt i rådsmøtet 13.04.05	50 000
Sum innskutt egenkapital pr 31.12.21	429 000

Note 9 Annen kortsiktig gjeld

Periodiserte tilskudd	5 095 858
Påløpte feriepenger	1 203 503
Diverse periodiserte kostnader	101 232
Annen kortsiktig gjeld	6 400 593

TIL STYRET I STIFTELSEN FALSTADSENTERET

UAVHENGIG REVISORS BERETNING 2021

Uttalelse om årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Stiftelsen Falstadsenterets årsregnskap som viser et underskudd på kr 115 920. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2021, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening

- oppfyller årsregnskapet gjeldende lovkrav, og
- gir årsregnskapet et rettviseende bilde av stiftelsens finansielle stilling per 31. desember 2021 og av dets resultat for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet nedenfor under Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet. Vi er uavhengige av stiftelsen slik det kreves i lov, forskrift og International Code of Ethics for Professional Accountants (inkludert internasjonale uavhengighetsstandarder) utstedt av the International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA-reglene), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetning. Vår konklusjon om årsregnskapet ovenfor dekker ikke øvrig informasjon.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet og den kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen av årsregnskapet, eller hvorvidt informasjonen i øvrig informasjon ellers fremstår som vesentlig feil. Vi har plikt til å rapportere dersom øvrig informasjon fremstår som vesentlig feil. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

KONTOR: MOAFJÆRA 8A, 7606 LEVANGER
POSTADRESSE: MOAFJÆRA 8A, 7606 LEVANGER

MAIL: POST@TRONDELAGREVISJON.NO
NETTSIDE: TRONDELAGREVISJON.NO

TLF.: 74 08 30 11
ORG. NR.: 995 683 555

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til stiftelsens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver og plikter vises det til:
<https://revisorforeningen.no/revisjonsberetninger>

Konklusjon om utdeling og forvaltning

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at stiftelsen er forvaltet og utdelinger er foretatt i samsvar med lov, stiftelsens formål og vedtektene for øvrig.

Trøndelag Revisjon AS

Asle Vang
statsautorisert revisor
(elektronisk signert)

KONTOR: MOAFJÆRA 8A, 7606 LEVANGER
POSTADRESSE: MOAFJÆRA 8A, 7606 LEVANGER

MAIL: POST@TRONDELAGREVISJON.NO
NETTSIDE: TRONDELAGREVISJON.NO

TLF.: 74 08 30 11
ORG. NR.: 995 683 555

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 2 pages before this page
Dokumentet inneholder 2 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 2 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 2 sider før denne side

Detta dokument innehåller 2 sidor före denna sida

Asle Vang

d2bb840c-ac5e-4f28-b9e0-f649385856ea - 2022-03-25 09:14:39 UTC +02:00
BankID - dd84f556-1bd0-4110-9d6b-ac337a2738bd - NO

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
<https://sign.visma.net/nb/document-check/aa38cd6b-c1e6-4f9f-97b4-a3a2334262eb>

VISMA Sign
www.vismasign.com